

ΕΝΤ ΜΟΥΝΤ ΓΟΥΑΙΤ

Οι τελευταίες λήψεις

Ο βραβευμένος με Πούλιτζερ Αμερικανός συγγραφέας έφυγε από τη ζωή σε ηλικία 85 ετών. Ο Δημήτρης Γέρος, φίλος του από παλιά, θυμάται στιγμές από τις συναντήσεις τους στο σπίτι του στη Νέα Υόρκη και μας στέλνει τα τελευταία του πορτραίτα.

Κείμενο-Φωτό: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΕΡΟΣ

Ο Έντμουντ Γουάιτ (Edmund White), ένας από τους σημαντικότερους Αμερικανούς συγγραφείς και αγαπημένος φίλος, πέθανε ξαφνικά στις 3 Ιουνίου στο διαμέρισμά του στη Νέα Υόρκη, ύστερα από κρίση γαστρεντερίτιδας, καθώς περίμενε το ασθενοφόρο που θα τον πήγαινε στο νοσοκομείο. Ήταν 85 ετών. Η ειδηση παρουσιάστηκε από τα μέσα ενημέρωσης, το διαδικτυακό κατακλύστηκε από αναρτήσεις, το διαμέρισμά του από συλλυπητήριες ανθοδέσμες και μερικοί από τους γνωστότερους συγγραφείς του κόσμου δημοσίευσαν μακροσκελή σχετικά κείμενα.

Είχε γράψει 13 έργα μυθοπλασίας, 4 θεατρικά, πολλά δοκίμια, τις βιογραφίες του Άρθουρ Ρεμπό, του Μαρσέλ Προυστ και τη «μεγαλειώδη», κατά τους κριτικούς, βιογραφία του Ζαν Ζενέ, που του χάρισε και το βραβείο Πούλιτζερ. Είχε τιμηθεί και με πολλές άλλες διακρίσεις, μεταξύ αυτών με το ανώτατο Εθνικό Αμερικανικό Βραβείο, για το σύνολο του συγγραφικού του έργου, με 6 λογοτεχνικά βραβεία Lambda και είχε χριστεί Ιππότης και εν συνεχεία Αξιωματικός του Τάγματος των Γραμμάτων και των Τεχνών από τη γαλλική κυβέρνηση. Στην Ελλάδα κυκλοφορούν δύο βιβλία του: το «Παρίσι», με τον πρωτότυπο τίτλο «The Flaneur», και το «Hotel de Dream», που νομίζω πως είναι και το καλύτερό του. Και ο ίδιος άλλωστε αυτό υποστήριζε. Λάτρης της Ελλάδας, είχε έρθει στη χώρα μας αρκετές φορές και είχε μείνει 3-4 καλοκαίρια στα Χανιά.

Τον γνώρισα στη Νέα Υόρκη το 2002, μέσω του φίλου μου, ποιητή και τεχνοκριτικού, Τζον Γουντ (John Wood) και αμέσως ήρθαμε κοντά. Ήταν εξαίσιου αναμενόμενο, αφού είχαμε πολλούς κοινούς γνωστούς. Ήταν άνθρωπος γοητευτικός, γλυκομίλητος, χαμηλών τόνων, πολύ ευγενικός, μετριώφρων, με χιούμορ και κάπως ειρωνικός. Έγραφε και ζούσε με τον δικό του, μοναδικό τρόπο. Κοσμοπολίτης ο ίδιος, έγινε ευρύτερα γνωστός μέσω των βιβλίων του και υπήρξε ηγετική μορφή της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας, που τον είχε ως ίνδαλμα.

Διότι με το βιβλίο του «A Boy's Own Story» την υποστήριξε και της έδωσε φωνή σε μια περίοδο που κινδύνευε να εξαφανιστεί από την πανδημία, που άλλαξε τη ζωή εκατομμυρίων ανθρώπων.

Εκείνη την περίοδο ο Έντμουντ διδασκε στο Πανεπιστήμιο του Πρίνστον. Εγώ έμενα στους 54 δρόμους του Μανχάταν και εκείνος στους 22, στο Τσέλσι, όπου πήγαινα συχνά γιατί εκεί κοντά βρισκόταν η γκαλερί με την οποία συνεργαζόμουν. Πήγαινα όμως στην ίδια περιοχή και για την επίσης φίλη

μου Λουίζ Μπουρζουά (Louise Bourgeois), η οποία έμενε στους 20 δρόμους, αλλά και για να δω τις εκθέσεις, αφού το Τσέλσι ήταν, και παραμένει, μια απέραντη γειτονιά γεμάτη από αναρίθμητες αίθουσες Τέχνης.

Το διαμέρισμά του, στον 2ο όροφο ενός κτιρίου, ήταν μικρό, αρκετά συγυρισμένο και, όπως τα περισσότερα σπίτια των συγγραφέων, γεμάτο με βιβλία, ενώ στους τοίχους υπήρχαν μικροί πίνακες και φωτογραφίες.

Τα διαστήματα που έμενα στην –πάντοτε ανυπόφορη και απάνθρωπη για μένα– Νέα Υόρκη συναντιόμασταν κυρίως στα ελληνικά εστιατόρια της περιοχής, γιατί είχαν καλύτερο φαγητό. Με τον καιρό, ο Έντμουντ, που δεν ήταν αθλητικός τύπος, συνέχιζε να παίρνει κιλά και το 2012 έπαθε δύο εγκεφαλικά και λίγο μετά, το 2014, καρδιακή ανακοπή.

Είχα να τον δω πριν από τον κορωνοϊό. Έτσι, τον επισκέφτηκα στις 21 του περασμέ-

νου Μαΐου, μια μουντή και μάλλον κρύα ημέρα που ψιλοέβρεχε. Μου άνοιξε ο σύντροφός του, ο Μάικλ Κάρολ, με τον οποίο συζούσαν από το 1995. Ο Έντμουντ καθόταν στην τραπέζια που χρησιμοποιούσε ως γραφείο και βρισκόταν δίπλα στην είσοδο. Το σαλόνι ήταν λιγότερο τακτοποιημένο, με πολύ περισσότερα βιβλία, φωτογραφίες και αντικείμενα.

Εκείνος, παρά τα προβλήματα υγείας, ήταν ευδιάθετος και πρόσχαρος. Είχε πάνω στο α-

κατάστατο τραπέζι του, όπου φαινόταν πως περνούσε τις περισσότερες ώρες της μέρας του γράφοντας, γλυκά και νερό ώστε να μου τα προσφέρει. Δεν μπορούσε πια να περπατήσει, τον βοηθούσε ο Μάικλ, ο οποίος αποδείχτηκε πολύτιμος σύντροφος, γιατί νομίζω πως χωρίς αυτόν δεν θα μπορούσε να αυτοεξυπηρετηθεί.

Πριν προλάβω να καθίσω, μου είπε: «Πήγαινε μέσα, ευθεία στον διάδρομο, στο υψοδω- ▶

◀ μάτιο δεξιά θα δεις τη φωτογραφία σου "Το παιδί με τα ψάρια". Από ταπεινοφροσύνη αρνήθηκα, αλλά εκείνος επέμεινε να μου δείξει πόσο με εκτιμά κι έτσι πήγα ευχαριστώντας τον. Επιστρέφοντας, τον βρήκα να μιλάει στο τηλέφωνο. Εξήγησε στον συνομιλητή του ότι είχε επισκεπτή και του υποσχέθηκε πως θα τον καλούσε αργότερα. Αφού έκλεισε, μου είπε: «Είναι ένας φοιτητής μου από τις Φιλιππίνες. Ήθελε να αυτοκτονήσει, γιατί, αφού σταμάτησε τις ουσίες, είχε μια ερωτική απογοήτευση. Τώρα είναι μόνος και χωρίς φίλους, θα του μιλήσω αργότερα». Μέχρι να φύγω, ο νεαρός τον είχε ξα-ναπάρει 3-4 φορές!

Μετά μου έδειξε το τελευταίο βιβλίο της σπουδαίας Κινέζας συγγραφέως Γιγιούν Λι, η οποία είχε περάσει νωρίτερα και του το είχε χαρίσει. «*Δύο αγόρια της έχουν αυτοκτονήσει*», μου είπε με θλίψη, χωρίς μάλλον να μπορεί να φανταστεί την κάπως δραματική ατμόσφαιρα που, εν αγνοία του, δημιούργουσε. Αλλάζοντας γρήγορα την κουβέντα, τον ρώτησα πώς πάει το τελευταίο του βιβλίο, που είχε κυκλοφορήσει με τίτλο «*The Loves of my Life - A Sex Memoir*». «Ξέρεις», μου είπε, «υπάρχουν αναγνώστες που αγαπάνε τα βιβλία μου και άλλοι που δεν τα αγαπούν. Θυμάσαι αυτόν που είχε καταγορήσει άσχημα το "Hotel de Dream"»;

Βεβαίως τον θυμώμουν! Διότι όταν διάβασα το βιβλίο, που με είχε συγκλονίσει, έστειλα στον Έντμουντ ένα πολύ θερμό και επαινετικό ιμέιλ. Κι εκείνος αμέσως μου απάντησε πόσο καλό του είχα κάνει, πόσο ενθαρρυντική και παρήγορη ήταν η γνώμη μου, τι βάλασα για την ψυχική του, γιατί μόλις κάποιος είχε δημοσιεύσει για το βιβλίο του, στο *New York Review of Books*, μια πολύ κακή κριτική, που τον είχε αναστατώσει. «*Ηταν η πιο σκληρή και καταστροφική της ζωής μου*», μου είχε γράψει επί λέξει («*the most cruel and devastating of my life*»). «*Μα δεν καταλαβαίνω*», είχε αναρωτηθεί αργότερα σε κάποια συνάντησή μας, «γιατί με μισεί αυτός. Διδάσκουμε και οι δύο στο ίδιο πανεπιστήμιο, μένουμε στην ίδια γειτονιά και είμαστε γκέι. Τι έχει μαζί μου;» Ήξερα τον τύπο στον οποίο αναφερόταν, επρόκειτο για κάποιον που αυτοχρίστηκε ως ο σημαντικότερος μεταφραστής του Καβάφι –λες και δεν ακούσαν όλοι οι προηγούμενοι– και συμπαθούσε μονάχα όσους χρειαζόταν για την προβολή του.

«Τι άλλο κάνεις;» τον ρώτησα. «*Θα βγει ένα καινούργιο βιβλίο μου τον Ιανουάριο*», είπε χτυπώντας το δάκτυλο στο τραπέζι για να δώσει έμφαση, ώστε να καταλάβω πως εννοούσε τον Ιανουάριο που ερχόταν. «*Έχω δε έναν καινούργιο ατζέντη και είμαι πολύ ευχαριστημένος. Τώρα γράφω τη βιογραφία του αδελφού του βασιλιά της Γαλλίας, του Λουδοβίκου του 14ου*». Και άρχισε περιπαικτικά, με χαμηλή και παιχιδιάρικη φωνή, γεμάτη υπονοούμενα, να μου εξηγεί αυτά που ήδη γνώριζα: «*Ξέρεις, ντυνόταν γυναίκα, με όλα τα αξεσουάρ. Ήταν παντρεμένος δύο φορές, είχε παιδιά, είχε γκόμενους, είχε όμως και γκόμενες*», τονίζοντας το: «*και γκόμενες*». Ξεκαρδίστηκε στα γέλια, θυμάμαι, όπως κι εγώ φυσικά μαζί του.

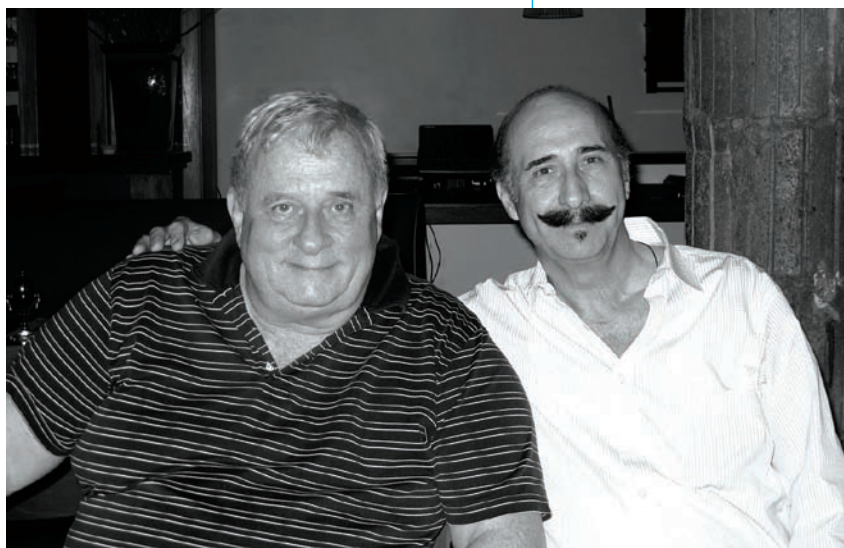
«Είσαι ακόμα a Lesbian;», αυτή ήταν η αγαπημένη του ερώτηση. Μου την έκανε αστεϊευόμενος κάθε χρόνο, για να μάθει αν συνέχιζα να πηγαίνω στη Λέσβο. Μετά άρχισε να μου λέει για τα δικά του καλοκαίρια, αυτά που είχε περάσει στα Χανιά, όπου έμενε σε μια πανέμορφη, όπως μου είπε, έπαυλη «*δίπλα από το κτίριο που φυλάσσονταν τα Αρχαία*». Στην ίδια πόλη είχε αγοράσει ένα πολύ ωραίο σπίτι και ο φίλος μας ο Τσάρλς Χένρι Φορντ (Charles Henri Ford). Ο Φορντ, μεγάλη προσωπι-

κόπτη, ήταν ο πρώτος Αμερικανός σοουρεαλιστής ποιητής και προερχόταν από πλούσια οικογένεια ιδιοκτητών αλυσίδας ξενοδοχείων. Στη Νέα Υόρκη κατοικούσε στο περίφημο κτίριο Ντακότα, στο οποίο –σε άλλον όροφο βέβαια– έμενε και η αδελφή του, η ηθοποιός Ρουθ Φορντ (Ruth Ford).

Σημειωτέον, στην είσοδο του συγκεκριμένου κτιρίου είχαν σκοτώσει τον Τζον Λένον. «*Η έπαυλη*», συνέχισε ο Έντμουντ, «*ήταν πολύ ωραία και είχε μια αυλή. Εκεί ζούσε και μια συμπαθητική Αγγλίδα, παντρεμένη με έναν Αμερικανό στρατιώτη. Ο Τσαρλς Χένρι Φορντ μάς επισκεπτόταν τακτικά, γιατί η γυναίκα δακτυλογραφούσε τα χειρόγραφα του. Μια μέρα καθώς μιλούσε με τον Αμερικανό στρατιώτη, εκείνος είπε στον Τσαρλς: "Λοιπόν, έχω πετάξει όλα τα παλιά μου γράμματα". Και ο Τσαρλς του απάντησε: "Δεν πρέπει ποτέ να τα πετάς, μπορείς να τα πουλήσεις στο Χάρβαρντ για εκατομμύρια!"*», και ξέσπασε σε γέλια με την ειρωνική συμβουλή του φίλου μας...

Στα Χανιά έμενε και ο ποιητής Τζέιμς Μέριλ (James Merrill), καθώς και ο ζωγράφος Τζον Κράξτον (John Craxton). Όλοι τους ήταν μια παρέα. «*Ο Κράξτον πήγαινε και ερχόταν στο Λονδίνο με τη μοτοσικλέτα του*», μου ανέφερε εντυπωσιασμένος ο Έντμουντ. Και χαμηλώνοντας πάλι συνομιλητικά τη φωνή: «*Ξέρεις, ο φίλος μου ο Τζέιμς Μέριλ, που ήταν από την οικογένεια των Τραπεζιτών, γνώριζε πολλούς από τη φρουρά των ανακτόρων, αυτούς με τα αστεία παπούτσια...*», και για να μου δώσει να καταλάβω τι εννοούσε έκανε με τα χέρια του το μυτερό, γυριστό σχήμα της μύτης των τσαρουχιών, ενώ ξεκαρδίζόταν από τα γέλια σαν μωρό παιδί. Με τέτοια και άλλα κουτσομπολιά διασκεδάσαμε πολύ όταν συναντιόμασταν, η παρέα του ήταν πάντοτε απολαυστική!

Ο Έντμουντ Γουάιτ με τον Δημήτρη Γέρο

Όταν άρχισε να περνάει η ώρα –με τον Φιλιππινέζο να περιμένει τηλέφωνο– τον ρώτησα αν θα μπορούσα να τον φωτογραφίσω. Επειδή είχα αποφασίσει να σταματήσω τα πηγαίνελα στη Νέα Υόρκη και ίσως να μην ξαναβλεπόμασταν, θέλησα να έχω κάποιες επιπλέον αγαπημένες αναμνήσεις από εκείνον. Συμφώνησε ευχαρίστως. Όταν όμως πήρα τη φωτογραφική στα χέρια μου, σαν μια μελαγχολία (ή θλίψη;) να με έπιασε και δεν αισθανόμουν ότι θα μπορούσα να επιτύχω κάποια ενδιαφέρουσα φωτογραφία. Παρά ταύτα τράβηξα κάποιες φωτογραφίες, που ίσως κάποτε φανούν χρήσιμες, αλλά μόνον ως ντοκουμέντο. Πριν φύγω, καθώς μιλούσαμε, τράβηξα με το κινητό μου κι ένα βίντεο στο οποίο νομίζω πως αποτυπώνεται ακριβώς η τρυφερή και αγαπσιάρικη προσωπικότητα του φίλου μου, που δυστυχώς δεν μπορεί να αποδοθεί πλήρως με ένα κείμενο.

Όταν, μια εβδομάδα μετά, έμαθα από τον Μάικλ για τον ξαφνικό θάνατό του, σοκαρίστηκα. Η θλίψη μου ήταν μεγάλη. Υπήρξε ένας από τους τελευταίους μιας σπουδαίας εποχής, που τα είχε όλα: αγάπη, ελευθερία, επαναστάσεις, συντροφικότητα, ατέλειωτα γλέντια, έρωτες, ηδονές, αλλά και πολλούς θανάτους, που μερικούς τους έκαναν πιο δυνατούς. Είχε επίσης και μεγάλους συγγραφείς, καλλιτέχνες, διανοούμενους...

Νομίζω πως είμαι από τους τυχερούς, διότι έζησα αυτή την εποχή και γνώρισα αυτούς τους ανθρώπους. ●

Ο Έντμουντ Γουάιτ υπήρξε ένας από τους τελευταίους μιας σπουδαίας εποχής, που τα είχε όλα: αγάπη, ελευθερία, επαναστάσεις, συντροφικότητα, ατέλειωτα γλέντια, έρωτες, ηδονές

